

DE
PRIMIS NATVRAE
IVRIS NATVRAE
FONTIBVS
EXPONIT

32

AD
ORATIONEM QVE
MVNERIS ADEVNDI CAVSSA
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI
AD DIEM XXVIII OCTOBRIS A. AER. VVL. CIO IDCC L
HABENDAM

HVMANISSIME INVITAT

IOANNES GEORGIVS
WALTHER

CONSILIARIVS SAXONICVS
ANTEA IVRIS NATVRAE ET GENTIVM PROF. PVBL
NVNC VERO CLEMENTISSIME CONSTITVTVS MO-
RALIVM ET CIVILIVM PROFESSOR PVBLICVS
ORDINARIVS

VITEMBERGAE
PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS

DE
PRIMIS NATURAE
IVRIS NATURALIS
FONTIBVS

EXPOSIT

AD

ORATIONE M O V E

MYSTICIS ADEVNDI CAVSSA

IN ACADEMIA VITTEMBERGENSI

AN RHEM XXIII OCTOBRE A. MDCCLXXIII

HABENDAM

EVANGELICAE INVIAT

IOANNES GEORGIVS

WALTER

CONSILIARIVS SAXONICVS

ANTEA IVRIS NATURAE ET CIVILIVM PROF. PVDL

IN PRAESIDIUM UNIVERSITATIS VITTEMBERGENSIS

ORDINARIVS

ORDINARIVS

VITTEMBERGAE

PRINTO EHRHAIM GOTTLOB FICHSCHERD!

A CAENOMANO A THYRS

CONSP ECTVS

I **D**ignitas, et difficultas, Iuris Naturalis

II Huius imprimis fundamentum, et principium, controuersum est, aliis extra humanam naturam id quaerentibus

III aliis vnam modo animi affectionem sequentibus. Hobbesius, et Montesquiuus, metum, sed diuerso studio, inculcant

IIII quae neque prima, neque princeps, animi institutio est

V neque naturalem a sociali penitus seingit statum

VI Grotius, et Pufendorfus, societatis amorem tuentur, sed Iuri naturali non aptant vniuerso

VII Idem de Cumberlandii dicendum multo amore

VIII Pluribus propensionibus Hemmingius, et Hopperus, vtuntur, sed consilium non explicant. Prima naturae apud Grotium

IIII Ill. Wolfius perfectionem sui, et Ill. Cocceii voluntatem DEI sumunt, neque naturae humanae negligunt appetitiones

X Sed non omnibus probant

XI Alii salam rationem in principii loco ponunt. Ben. Winckler, Buddeus, Heinemannus, alii, in primis Burlamaqui, Gallus

XII Sed neque Hombergio satisfaciunt, neque Ill. Glaseio: hinc nati Strubei et Ill. Schmausii conatus

XIII Alii denique veteres habent auctores de principii naturae, vii Exc. Ernesti, et Conf. Hommelius. Huius optatum de primis naturae

XIIII Claprotii studium in bis eruendis

XV Proposium nostrum. Barbayracii error

XVI Quae, experientia duce, de Primis naturae cognoscamus

XVII Sunt vel propensiones naturales, vel notiones communes. De his veterum pugna a recentioribus plurimis non recte diudi-

cata. Το πρώτα κατά φύσιν, et δευτέ, explicantur

XVIII Debent autem propens. naturales, quae maxime huius loci sunt, neque cum donis naturae singularibus, neque cum habilitatibus, inclinationibusque, neque cum animorum commotionibus confundi

XVIII Earum indubia signa, si omnibus hominibus communes sunt. Cautiones de prima generis humani labe, et consuetudine

XX si anteriores rationatione, vel nostro, vel puerorum exemplo, intelliguntur

XXI si omnibus in proutu sunt. Quo tempore eorum diiudicatio suscipienda

XXII si omnes conspirant inter se

XXIII Veterum in his dignoscendis studium, maxime Ciceronis

XXIII Prima propensio naturalis est, conseruatio sui: altera, cognitionis, et veri amor

XXV Tertia, pulchritudinis, incunditatis, ordinisque sensus: quarta, semper agendi aliquid studium

XXVI Hae corpus atque animum potissimum nostrum inuanc

XXVII Ad alios spectant, primo, mirus in procreatos amor, et societatis appetitus

XXVIII tum humanitatis sensus, latissime patens: et denique igniculi honoris laudisque

XXVIII Propensiones superiores nos ad DEVM quaerendum colendumque impellunt. Immortalitatis

XXX Voluptatis, Infinitorum

XXXI Perfectionis et beate viuendi desideria explicata. Ciceronis dubitatio de voluptate

XXXII Esse haec naturae Prima fontem iuris, veteres dicunt, non rationibus munitur

XXXIII Comprobat ex Legis natura. Locus ad Rom. II, 15. explicatur

XXXVIII *Rationis humanae partes in Iure naturali*

XXXV *Haec Prima naturae, et Ius naturale in uniuersum, et sigillatim eius principium*

XXXVI *et fundamentum moralium actionum, et obligationem, aliaque obscura, optime illustrent, et quasi digito demonstrant*

XXXVII *Conclusio*

I

Nullae res vehementius rempublicam contineant, quam religio, leges, et mores: post sacra diuinitus nobis tradita, maius meliusque munus non accepimus Iure naturali. Ab hoc enim, tamquam a sancto atque augusto fonte, omnis manat recti honestique cultus, parendi imperandique ordo, atque in primis ratio iustitiae aequitatisque, ad quam leges humanae vel componuntur, vel componi debent. Idcirco fati mirari non possumus, quid sit, quod nobilissima haec doctrina, tam necessaria generi humano, eaque insita, vel potius innata, mentibus nostris, etiamnum plena sit dissensionis inter doctissimos viros. Vix duo paria doctorum, qui in aliqua sunt celebritate, reperias, inter quos modo de praecipuis conueniat rebus. Nuper duorum Goettingensium consensus, in adumbrando hoc iure, ut in re noua, fecit mirationem ¹⁾

II

FERACIOR autem controuersiarum nullus est locus, neque celebrior nostra aetate, quam de ortu huius iuris, cum disputant, quibus in rebus, tamquam in tabulis, a numine inscriptum sit naturae ius, et quae huic apta nexaque est quaestio altera de principio, siue de via et ratione ducendarum legum ab vno capite, in discipli-

1) *Elementa Iuris Naturae iuncto Ioannis Stephani Pürzeri, et Gottfridi Achen-*

walli VV. CC. PP. Goettingensium studio edita, Goettingae 1750

disciplinaeque orbem cogendarum. Omnes a natura, et ortum, et repetendum, ius putant. Sed horum alii extra humanam vagantur naturam, atque, ingenii aestu abrepti, aut frustra tentant praecepta Noachica ²⁾, aut ad primam naturae excellentiam ante prolapsionem, sed incognitam rationi, velut in naufragio ad insulam desertam, confugiunt ³⁾, aut nimis curiose speculantur vel naturae recessum ⁴⁾, vel conformationem, quam dicunt, hominis cum conditore, vel providentiam eius, vel theocratiam moralem ⁵⁾. Hos quo diutius sequaris, hoc obscuriora videas Iuris, a natura profecti, vestigia signata, vt tandem vel vetustatis, vel contortae subtilitatis, nube omnia auferantur. De his disciplinis exponere pluribus neque idoneum est hoc loco, neque necessarium. In relictis iam pridem habendae sunt, nec aliquem, putem, earum patrocinium, nostris temporibus, facile suscepturum. Quin potius, qui haec iam diligentius quaerunt, omnes a natura humana ducunt, vt debent, iussorum vetitorumque ortum: qui tamen, vt fit, in magna versantur varietate

III

ALII vnam animi affectionem, repudiatis aliis, sequuntur.

A 3

Eam

2) Notum est Io. Seldenii, Angli, *Ius Nat. et Gent. iuxta disciplinam Hebraeor.* Lond. 1640 f. de quo accurate exponit Ill. Glaseius in *histor. Iur. Nat.* p. 135. seqq. ed. 1748. Seldenii vestigia quodammodo premit P. Cassius Innocens Anfaldus O. P. in opere de *Principiorum Legis Naturae Traditione, Mediol.* 1742. 4. et irradionem fundamenti loco habet. *Conf. Ill. Mascouius de selectis Iur. Nat. et Gentium* p. 4

3) Huc spectat potissimum B. Valentini Alberti *Compendium Iur. Nat. orthodoxae rheol. conformatum* Lips. 1676. de controversia hinc orta rursus optime agit Ill. Glaseius c. l. p. 208. Reliqua Alberti scripta recenset Cl. D. Christ. Frid. Georg. Meißter P. P. in *Bibliotheca Iuris Nat. et Gent.* P. I. p. 326. ed. 1749. Deserta haec disci-

plina, nullius fere, nostra aetate, quam *Consult. Ern. Io. Frid. Manzelii* patrocinio defensa, nimirum *Lineis Iuris Naturae veritatis*, Rostochii 1726. *Conf. Sammlung ernsthafter Schriften Franckf. und Leipzig* 1739. N. XI. p. 575. seqq.

4) Io. Henr. Bodini *Ius mundi, s. vindictiae Iur. Nat.* Rintel. 1698. paucis placuit. *Conf. Christ. Thomastus in diss. de Fundamentorum definiendi causas matrimoniales hactenus receptorum insufficiens*, 1698

5) De his, atque aliis, *conf. B. Iani diss. de Iudiciis eruditorum de principio Iur. Nat.* Vitemb. 1711. Ill. Rechenbergii *diss. de Principio cognoscendi Iusti et Aequi ex Vitilitate* Lips. 1746. p. 16. seqq. In primis Ill. Glaseius in *excell. Iur. Nat.* p. 283. seqq. ed. 1746

Eam casu, vel consilio, ex mente abreptam, amplectuntur illico, quasi filiolum vnicam naturae adamant, ornant, omnibus obtrudunt. Hobbesius quondam⁶⁾, et nuper Montesquitius,⁷⁾ acutissimi viri, metum, aiunt, principem hominis commotionem esse, fontemque iuris. Hominem quemque natura sua modo imbecillitatem sentire suam, mire timidum esse: quod potissimum, in siluis et solis locis reperti, testentur, qui omnia semper lustrantes circa, quicquid increpuisset, pertimescerent. Hoc metu homines armari, dicit Hobbesius, audaces fieri ferocesque in alios⁸⁾. Montesquitius contra, nudari, debilitari, frangi, abiici, abiectum autem nihil magnifice de se cogitare, singulis se putare inferiorem, bellum nulli mouere, sed amare, quin vltro offerre omnibus, pacem. At vero in statu sociali, a naturali plane diuerso, depelli timiditatem, contra fortitudinis sensum, viribus consiliisque collatis, oriri, quo maiores fierent homines ad rem gerendam audendamque. Tum homines societatis commoda sibi vindicare, eripere aliis, omnia dissidiis bellisque miscere: quod demum condendarum legum imponeret necessitatem⁹⁾

III

VTRIVSQVE, Hobbesii, et Montesquiti, ratio, etiamsi ab vno fonte ducta, diuersissima tamen est, vt alter pacem dicat primam naturae legem, alter inde bellum omnium in omnes cogat. Hobbesii disciplina iamdudum in varias incurrit, et iustas, reprehensiones¹⁰⁾: Montesquitius autem plausus, atque admirationes, orbis elegantioris excitauit. Habet, fateor, huius opus, viginti annorum spatio elabo-

6) Hobbesius de Ciue Cap. 1. p. 1. seqq.

7) Montesquieu, *Vir in Gallia Illustrissimus*, dans son ouvrage de l'esprit des Loix Tom. I. p. 6. ed. Genev. 1749. 8. cuius alia quoque, ingenii excellentissimi documenta, celebrantur scripta.

8) Hobbesii *Leuiathan* C. 15. p. 72. seqq. De genuino Iur. Nat. principio Hobbesii scripte Gottl. Sturmii Jen. 1724

9) Montesquieu dans son *Esprit de Loix* p. 7

10) *Historiam controversae tradit Ill. Glaseus in hist. Iur. Nat. p. 149. seqq. Scripta Hobbesii, aliorumque, hac in caussa D. Meissner in Biblioth. Iur. Nat. p. 242. seqq. Viram et philosophiam Viri S. V. et doctiss. Iac. Brucker in hist. crit. philof. T. V. p. 145. 199. et reliquos raccam*

elaboratum, quam plurima decora, habet documenta excellentis ingenii, atque eius non tam in vmbraculis scholarum, quam in luce ciuilibus vitae, atque in rerum ipsarum sole et puluere versati cultique: sed vehementer vereor, vt bene prouisa, et diligenter explorata, principia ponat. Metus vel propensio est naturalis ad cauendum insita, ne, quibus iam utimur, bonis excidamus: vel vehementior animi commotio ob futurum malum, itidem ex aliis propensionibus orta. Idcirco neque prima affectionum, neque princeps, putanda. Praeterea metus, vt est naturale et conitans desiderium, non delet, sed munit custoditque innatas nobis appetitiones. Nimirum abditae in nobis sunt conseruationis, pulchritudinis, humanitatis, societatis, aliaque naturae inuitamenta, quibus vt rite, et perpetuo, satisfaciamus, inter alia metus, monitor assiduus de propulsandis iniuriis, adiunctus est, ne bonis, in quae illa feruntur, tandem culpa nostra careamus. Tantum abest, vt homo in statu naturali nihil, nisi metum, sentiat, vt idem metus pulcherrimum propensionum naturalium chorum comitetur, neque abiiciat homines, sed moneat, sed cautos reddat, et prudentes. Alterum metus genus, in perturbationibus positum, neque in primis haberi potest animi affectionibus, neque huius est loci

V

PORRO celeberrimus Gallus naturalem a sociali toto genere seiungit statum: in quo, etsi utatur definitionis libertate, tamen minus recte consentienti omnium voci refragatur. Statum enim primum solum putat tranquillum, et pacatum: alterum, sociale, turbulentum, et bellorum causam. Quod tam abest ab experientia, vt nihil magis ei contrarium videatur. Vel inductus ab elegantissimo auctore in solitudine viuens, etsi ad primum alterius conspectum sibi consulat fuga, tamen in summas compulsus angustias, vim vi repellit. Quin saepe a metu, vt recte vidit Cicero,¹¹⁾ proficiscuntur iniuriae, cum is, qui nocere alteri cogitat, timet, ne, nisi id fecerit, ipse aliquo incommodo afficiatur. Neque socialis

11) Cicero in officiis L. I. C. 7

lis tantum viuendi disciplina fortitudinis, et magnanimitatis, magistra est. Non enim humiles nascimur, non abiecto animo, sed nimium saepius audente, quod vel puerorum declaratur exemplo, quorum audacia in prouerbium abiit, et qui plerumque damno suo cauti fiunt

VI

GROTIUS, et Pufendorfius, incomparabiles viri, aliique, cum animaduertent, naturalem esse inter homines commendationem, et communitatem, in principii loco eam, ex qua naturae et leges, et officia, ducerent, posuerunt ¹²⁾. Laudandi, quod ipsius iuris ortum ex intima natura, eiusque primis constitutionibus, hauriunt: reprehendendi tamen multis uisi, quod vnam modo, neglectis reliquis, sumunt affectionem ¹³⁾. Hic enim societatis amor naturae quidem est vox, et pro lege habendus: sed neque solum est naturae principium, neque idoneus ad officia omnia erga nos, et DEVM, comprobanda. Qui enim vel DEVM colere, societate repugnante, posses, vel te conseruare tuerique, cum id e re publica amplius futurum non putares. Sed habet haec res dubitationis nihil, ab aliis tractata satis

VII

IDEM de Cumberlandio dicendum ¹⁴⁾, qui, vt Hobbessii ratione conuelleret, amoris studium omnium erga omnes legem naturae principem posuit, contrario, et laudabili magis, quam felici conatu. Est nobis innata humanitas, qua ad nos quoque aliorum et bona pertinere, et mala, arbitramur, alteriusque vicem vel

¹²⁾ Hugo Grotius de I. B. et P. prolegom. §. 6. p. 12. ed. Illust. Cocceii, et Pufendorf. in I. N. et G. L. II. C. 3. §. 15. p. 177. ed. Barbayracii

¹³⁾ vid. Christ. Gottl. Schwarzii, Viri Excellentissimi, Sylloge problematum Iur. Nat. et Gent. p. 17. seqq. In primis Ill. Glaseium in Iure Nat. p. 259. seqq. 326. seqq. et p. 538.

eiusd. hist. Iur. Nat. p. 103. seqq. Controuersiam, cum Pufendorfio hac de re agitatam, eleganter adumbrat Doctiss. Brucker hist. philosoph. T. V. p. 763. seqq.

¹⁴⁾ Rich. Cumberlandius, Anglus, de Legibus Nat. Lond. 1672. 4. Sed recte de eo iudicat Vir Consulitiss. Lud. Mart. Kablius ad Biblioth. Philos. Siruuiam. T. II. p. 360.

prosequimur laetitia vel dolore. Sed haec propensio, etsi in nobilissimis sit, in contentione tamen, et comparatione, cedat oportet cum conseruationi sui, tum cultui diuino. Idcirco Cumberlandius neque Hobbesio, populari suo, neque disciplinae sublimitati, satisfecit. Paulo melius omnino, qui, superiore et nostra aetate, conseruationem sui inculcant, latius patentem: qui tamen, omnibus ratione et animo lustratis, in eiusmodi versantur, ex quibus se expedire non possunt, dumetis. Tuitio sui, posthabitis aliis propensionibus, culta, in rationem vtilitatis suae, omnia ad se rapientis, abijt, quae plurimum cuniculis honestatis extinctionem molitur. Nostri temporibus in ea ornanda ceteris antistat Illustris Rechenbergius 15). Hic, vt tristem demat vtilitati personam, suo iudicio fictam, et pulchram reddat faciem, a germana fucatam secernit 16). Sed vereor, ne plura, quam consuetudo ferat, huic studio naturali subiiciat, atque ipsam honestatem, ex longe pluribus propensionibus trahentem ortum, cum eo confundat. Ipse Cicero, quo auctore libenter vir excellentissimus vtitur, conqueritur quidem consuetudinem de via deflexam, et sensim eo deductam, vt ab vtilitate secerneret honestatem: sed ipse non a sola conseruatione sui, sed ab omnibus primis naturae appetitionibus, ducit officia, atque ex his demum constari, auctor est, efficique, quod quaeratur honestum, vt ipsa huius forma, et tamquam facies, conspiciatur 17). Quin Socrates, qui dicitur execrari solitus eos, qui primum haec naturae cohaerentia, (vtilitatem atque honestatem) opinione distraxissent, eodem Cicerone

15) *Illust. Car. Ort. Rechenbergii Institutiones Iur. Nat. Lips. 1714. multis de causis vehementer laudandae, cum propter principum non nullis aliquantulum in displicerent, ab eo illustratae sunt diss. de Principio cognoscendi iusti et aequi Lips. 1746*

16) *Duo ponit vtilitatis germanae indicia, p. 29 in diss. c. Primum, si quid ita expediat, inquit, vt si in vniuersum omnes, qui*

eiisdem originis ac naturae sunt, et aequale semet conseruandi studium habent, eodem aliquando medio sint vsuri, molestum id nulli videatur: alterum, ne aequale aut grauius damnum inde oriatur, aut metuendum sit

17) *Cicero. Offic. L. III C. 6. coll. L. I. C. 5. id. de Fin. bon. et mal. L. V. C. 9. seqq. p. 238 - 264. ed. excell. Ernesti*

rone teste, vniuersa prima naturae desideria fontem constituit officiorum ¹⁸⁾

VIII

ALII contra, cum, rationibus subductis, viderent, vnam animi appetitionem non sufficere Iuri enodando, plures in consilium adhibuerunt. Hoc non demum Pufendorffii aetate, vt multi existimarent, factum est. Exemplum praebent duumviri, qui, post instauratas litteras, Iuri naturali, tenebris ineptiisque scholasticorum sepulto, primam quodam modo reddiderunt lucem, Nicolaus Hemmingius, et Ioachimus Hopperus. Plurima Hemmingius ex sui conferuandi cupiditate cogit: non pauca autem repetit ex reliquis animi affectionibus. Qua de re pluribus differentem in extremo de lege naturae libello consuluisse iuuabit ¹⁹⁾. Ioachimus Hopperus, et munere et doctrina quondam illustris, atque Hermanni Conringii summis laudibus nobilitatus, ²⁰⁾ iusti iniustique principia dicit DEI et naturae semina, quae a iustitia profluentia ex prima et inchoata intelligentia animis nostris insita sint, vnde, quicquid toto orbe iuris sit, ac legum, enascatur, iisdem, quibus ego, verbis vsus. Significat autem, ortum iuris a naturae primis ducendum esse ²¹⁾. Sed, fundamentis iactis ad veterum sententiam, ipsum Ius connatum reliquit inchoatum. Idem vidit incredibilis vir ingenii, Hugo Grotius, sub initium immortalis de iure belli libri. Primis naturae, maxime ex Stoicorum sententia, vtitur ad asserendum naturae bellum ²²⁾, et praeclara multa de societatis

tis

18) Cicero de Leg. L. 1. C. 12. p. 746. id. de Fin. L. IIII. C. 2. p. 196. vbi Socraticor. et Academic. sententias explicat. ibid. C. 7. p. 201. fgg.

19) Nicol. Hemmingius de lege Naturae, apodictica metodo concinnata, Vitebergae 1564. 8. Hic in extremo libro, paginis, capitibus, et paragraphis non distincto, haec, ex quibus de eius consilio coniectura facienda, ponit: Haec de lege Naturae annotasse satis est, vt aliquo modo indicarem, igniculos

quosdam in hominibus adhuc reliquos esse, qui, si excitarentur educatione bona et honestis exercitationibus, magis conspicerentur. Hi igniculi, hoc est, notitiae naturales de rebus honestis et turpibus sunt fontes omnium legum honestarum, rel.

20) vid. Herman. Conringii Opp. T. II. p. 22. III. 295. IIII. p. 785 VI. p. 196. ex ed. Goebeli. Inprimis ei tribuit repurgatae a sordibus scholasticis Iuris prudentiae laudem T. II. p. 843

tis amore, antiquioribus consultis, tradit: sed, quod in legibus versatur potissimum ad alios spectantibus, in reliquo cursu operis sui solo societatis appetitu contentus est. Hunc Pufendorfius deinceps vniuerso naturae iuri aptare voluit

VIII

QVI principatum nunc tenent in Iure Naturali, Illustrissimi viri, Christianus Wolfius, et Samuel Cocceii, quorumque volumina versans plurima doctorum pars, tamquam Daphnis Virgilianus, merito

- - insolitum miratur limen Olympi,
sub pedibusque videt nubes et sidera :

hi ipsi in magna versantur varietate. Ius naturae sine DEO fingi posse, alter ait ²³⁾, et pernegat alter ²⁴⁾. Hic voluntatem DEI principium cognoscendi asserit, ille perfectionem sui. Vterque tamen fines huius prouinciæ protulit, eamque maximis ditauit ornamentis. Vterque a humana ducit hoc ius natura : a sola Wolfius, Cocceius ab aliis quoque, praeter motus naturales, in consilium adhibitis, ab actionibus Creatoris, a rerum finibus remediisque, a consensu omnium gentium, quod his aequae sit, atque humanae naturae, numinis diuini voluntas inculpta ²⁵⁾. Sigillatim Wolfius ita instruit studium perficiendi sui, quo omnes, ratione vtentes, ducuntur, vt ei, tamquam generi, plurimae animi affectiones subsint. Fundamenti loco ponit concentum actionum naturalium, et libera-

B 2 rum,

21) Ioachim. Hopperus de Vera Iurisprudentia, et quidem in huius altera parte, quae est de Elem. Iuris p. 267. Colon. 1580. 8

22) H. Grotius de I. B. et P. L. 1. C. 2. §. 1. p. 129 ed. Cocceii

23) Illust. Christ. Wolfii vernünfftige Gedancken von der Menschen Thun und Lassen C. 1. §. 20. p. 17. cf. eiusd. Philos. Practica Vniuers. T. I. p. 243. 246 p. 191 ubi tamen aduersus atheos disputat. De DEO, legis

naturae auctore, egregia tradit ibid. Cap. III. §. 274. seqq. p. 214. seqq.

24) Illust. Sam. de Cocceii de principio Iur. Nat. unico et adaequato Francof. ad Viad. 1702. et 1712. 4 pluribus, ubi contendit voluntatem DEI eiusmodi principium esse. Eadem repetit in animaduers. ad Grotii prolegam. §. XI. p. 22

25) Ill. Cocceii eruditissime hoc comprobatur in diss. prooemiali XII. §. 69. seqq. et breuius in Comm. ad Grotii proleg. §. VIII. p. 17.

rum ²⁶⁾, quod a veterum scito, naturae tuae conuenienter viue, non abhorret ²⁷⁾

X

IN principibus his viris copiam rerum atque excellentem iuris tractationem, pro eo, ac debent, admirantur omnes: de fundamentis autem positis multae multis suboriuntur dubitationes. Sunt, qui Wolfium obscurum sumere initium, clamitant, cum varia feratur perfectionis notio, atque ea, quam ipse voci subiiciat, magis mathematicorum fit, quam philosophorum consuetudine trita. ²⁸⁾ Sunt porro, qui perfectionem hanc omnem putant in vtilitatem abire, ab antiquioribus, et recentioribus, e tam sublimi principii gradu iam dudum deturbatam. Comparari perpetuo officia erga alios cum fructu, quem ex iisdem capiamus. Sublato autem hoc, etiam officia tolli erga alios. Proinde non facile explicari ea, quae interna luceant honestate, maxime cum moralitas interna a solis repetatur commodis, siue effectis. ²⁹⁾ Neque sui perficiendi studium primam naturae legem videri, sed ex multis demum aliis ortam, neque omnes complexi animi propensiones, vt omnes sub ea, veluti genere et capite, comprehendantur. Quae dubitationes, ad veterum mentem euoluto sui perficiendi studio, plurimum tolluntur, vti deinceps erit commonendi locus. Cocceium porro, quem propter ingenium, vniuerso iure subactum, in coelum tollunt, omnibusque praeferunt, tamen voluntatem DEI principium efficiendi, quam cognoscendi, dixisse malunt, ³⁰⁾ negantque alia, quam humanam naturam, iuris connati fundamenta esse. Verum vt illa non tam rerum, quam verborum, controuersia putatur, sic hoc facile conueniet, animaduerso, a Cocceio, sumta DEI voluntate,

26) Ill. Wolfius in *Philos. Pract. Vniuers.* T. I. §. 179. p. 143. et §. 167. p. 136. coll. §. 47. p. 40

27) cf. Ill. Glafey hist. *Iur. Nat.* p. 257. seqq.

28) S. V. Walchii *Lexicon Philos. Voc. Vollkommenheit* p. 2777

29) *Excell. Ernesti Initia doctrinae solidioris* P. III. C. 1. p. 421. ed. 1745. *Acres Viri aduersarios non tango*

30) B. Io. Gottl. Heimeccius in *Elem. Iur. Nat.* sequitur Cocceium p. 7. seqq. sed efficiendi principium dicit voluntatem DEI p. 45. ab alteroque cognoscendi p. 50. distinguit

tate, potiore[m] semper naturae humanae fieri rationem. Sed vtramque controuersiam non facimus nostram

XI

FVERVNT nostra et superiore memoria, qui ex vniuersis animi facultatibus solam rationem, in constituendo hoc iure, sequendam putarunt. Hanc, tamquam gubernatricem, in excelsa hominis parte sedere, omnesque dirigere actiones: in ea sola a numine, veluti in tabulis, inscriptas naturae leges esse. His ita rem coniectantibus praeiuit Benedictus Winckler, Grotio aetate superior, qui rationem dicit summam legem humanam, ³¹⁾ et fontem iuris: ³²⁾ eam cognoscere legem diuinam, et suapte vi intelligere: vniuersa naturae praecepta contineri amore DEI, sui, atque alterius. ³³⁾ Wincklerum, agmine facto, multi sequuntur, in primis Io. Franciscus Buddeus ³⁴⁾, et Io. Gottl. Heineccius ³⁵⁾. Horum caussam nuper Burlamaquius, elegantis uir ingenii, egit. Intellectum, contendit, necessario legem esse, propterea quod verum cognoscat in actionibus officisque hominum: eiusmodi verum autem ipsam constituere legem. ³⁶⁾ Ad ignorantiam erroremque dispellendum adiunctas habere ministras facultates: imperare instinctui naturali, inclinationibus, commotionibus animi: videre imputationum caussas: diuersos diiudicare naturae status, reliqua ³⁷⁾. Neque infitias eundem, de obligatione ³⁸⁾, aliisque rebus, hunc Gallum multa enucleate disputare, atque a Grotio, et Pufendorfio, saepe non sine caussa facere discessionem

B 3

XII

31) *Bened. Winckler, Soltquellensis, in Principis Iuris L. I. C. 7. p. 47. ed. Lips. 1615*

32) *Winckler in Princ. Iur. L. I. C. 9. p. 103. seqq.*

33) *Id. c. l. L. I. C. 8. p. 64. L. III. C. 1. p. 238. seqq.*

34) *B. Io. Francisc. Buddeus in Elem. phil. practicae C. 4. sect. 1. §. 7. p. 244*

35) *Io. Gottl. Heineccius in Elem. Iuris*

Nat. L. I. C. 3. §. 67. p. 50. per rectam rationem, inquit, vniuerso humano generi legem promulgatam esse, omnes fatentur. Sed iam A. 1737. quo primum liber prodit, in alia omnia abierant multi

36) *Principes du Droit Naturel par L. I. Burlamaqui, Conseiller d'Etat, P. I. C. 1. p. 9. seqq.*

37) *Burlamaqui c. l. p. 23-89*

38) *Burlamaqui c. l. p. 92-216*

VERVM alii in omnia alia abeunt. Rationem, etiamsi eius multae sunt partes in iure naturali, tamen, vere proprieque loquendo, non efficere ius ipsum. Tantum abesse, vt iustum figat, vt ne verum quidem constituat, sed ponderet modo, aliunde oblatum perceptumque: modum cognoscere, quo ea, quae vera sint, inter se copulentur ³⁹⁾. Proinde acutissimus Homberg zu Vach, cuius de vniuerso iure naturali dubitationes omnium celebrantur ore, auctor est, nihil felicius internis motibus, et propensionibus, comprobare ius naturale. Plus has valere, quam omnia reliqua, summo studio conquisita, argumenta ⁴⁰⁾. Primus autem ⁴¹⁾, quod sciam, nostra aetate rationem de sede, quam adhuc in iure tenuerat naturali, plane deturbauit Fridericus Henricus Strube, non mediocris vir ingenii, qui neque in intellectu, neque in voluntate, abdita asferit iuris principia, sed in commotionibus animorum, naturae consentaneis, quas cum Cartesio passiones vocat ⁴²⁾. Has, suoapte impulsu, nos commouere ad res gratas, non expectare imperium rationis. Omnibus parem, sed non vnam, harum reperiri rationem. In primis alias principum, alias ministrorum, munere fungi ⁴³⁾. Sed multa miscet egregius auctor, perturbationes vehementesque animorum motus, et naturales lenesque propensiones: quas res veteres, quibus vtitur, seiunxerunt, vt adeo minus commode hos in rem suam trahat. Pluribus aduersus Pufendorfum aliosque naturalem commotionum bonitatem tuetur ⁴⁴⁾, indutus Cartesii armis: sed summi viri, atque in principibus iuris naturalis doctoribus habendi,

39) Ipse Ill. Glascius, quo excellenti vtitur in hoc iure iudicio, existimat, Ius Naturae non per rationem promulgatam esse, idque pluribus comprobat C. 2. p. 227. seqq.

40) Dubia Iuris Nat. ad generosissimum dominum *** Duaci 1719. 4. Cap. I. §. II. p. 5.

41) Nisi forte hoc Christ. Thomasio tri-

bendum. Vid. Ill. Schmauffi diff. s. Jur. Nat. praef. p. 1

42) Frid. Henr. Strube de Piemont dans sa Recherche de l'Origine et des Fondemens du Droit de la nature a Amsterd. 1732, et multis accessionibus aucta Peterfb. 1740. p. 31 - 36

43) Strube dans sa Recherche de l' au. 1740. p. 36 - 48

44) Strube c. l. p. 38. 39

bendi, Glasei, obiectionibus non satisfacit, qui recte monet, affectus vel perturbationes animi, nisi ratione duce, turbatores felicitatis nostrae, quam auctores, magis esse ⁴⁵⁾. Interim eleganter discrimen inter verum morale, et iustum, contra Wollostanum, atque adco etiam contra Burlamaquium, defendit ⁴⁶⁾. Eandem fere, atque Strubius, caussam tuetur excellentissimus iam iuris naturalis doctor in academia Goettingensi, Schmausius. Nam, etsi prima iuris vestigia in voluntate hominis legat, tamquam in fonte actionum humanarum ⁴⁷⁾: tamen ei tam amplam, et redundantem, subiicit notionem, vt primas quoque propensiones, instinctus naturales, inclinationes, variaque hominum studia, tribuat, atque ex singulis cogat leges naturales ⁴⁸⁾. Acerrimos habuit, atque etiamnum habet, aduersarios, quod multa ad Hobbessii mentem disputet, nimium impertiat instinctibus, atque ex inclinationibus etiam hominum, variiisque studiis, leges subroget iuri naturali. ⁴⁹⁾ Sedtribuendus ei est, meo iudicio, cum illustrati iuris naturalis, tum auctae animi nostri cognitionis honos

XIII

MVLTORVM studia commouit nostra aetate excellentissimus Vir, Io. Augustus Ernesti, qui accommodatius ad veterum, hac in causa optimorum iudicium, praescriptum, primis, vel initiis, naturae vtitur, principiumque ponit iuris naturalis, vt nihil sit probandum suscipiendumque, nisi quod sit secundum naturam. Secundum naturam autem esse primo ea, quae propter internam quandam honestatem, tum, quae propter bonum, ab actione profecturum, probentur. Hinc duo existere iuris naturae decreta, sub quibus cetera sint subiecta ⁵⁰⁾. His, elegantissime dictis, haud dubie impul-

45) Ill. Glaseius in *hist. Iur. Nat.* p. 277-285

46) Strube c. l. p. 10 seqq.

47) Ill. Schmausii *diff. sex Iur. Nat. et quidem diff. II. p. 25 seqq. eiusd. Vorstellung des wahren Begriffs von einem Recht der Natur* 1748 p. 5. seqq.

48) Schmausius *diff. l. c.* p. 5-10

49) *vid. Gründliches Examen über ein in Goettingen herausgekommenes Ius Nat. Frankf. 1748. 4*

50) Io. Aug. Ernesti *Iuribus doctrinae solidioris P. II. p. 419*

impulsus eius amicus est, Vir consultissimus, Car. Fridericus Hommelius, vt nihil magis optet, quam vt quis de primis naturae describat librum⁵¹⁾. Haec prima naturae, vniuersi iuris fundamenta, etiamnum nimis obscura esse et inuoluta⁵²⁾, quin, respectu ad haec habito, prorsus ignorari, quid homo sit⁵³⁾. Naturam et mores facile confundi, et fieri posse, vt pro primo naturae aliquid habeamus, quod tamen tale minime sit⁵⁴⁾: doctrinam quoque iuris vniuersi dubiam atque imperfectam manere, propterea quod signa voluntatis diuinae non satis sint manifesta⁵⁵⁾

XVIII

TAM inueteratam, tam iustam querelam, quam nostris quoque temporibus doctissimorum hominum conatus in iure naturali haberent, vt tandem aliquando sisteret, et compesceret, vir doctissimus Io. Christianus Claprothus, non tantum de cupiditatibus, vel potius propensionibus, elegantem scripsit commentationem⁵⁶⁾: sed his etiam naturae inuitamentis, tamquam fundamentis idoneis, excitauit Ius naturale, sed magis adumbratum, quam confectum⁵⁷⁾. Hic, vt ingenue confitear, multa vidit in hoc cognitionis humanae genere, vt egregius pictor in umbris atque eminentia, quae alii non vident. Sed omnia refert ad sensum grati atque ingrati, vel voluptatis. Interdum propensiones animi primas, sedatas, et naturae aptas, cum cupiditatibus, quae et vehementes sunt, et inconstantes commotiones, confundit. Quae enim nulla temporis ratione habita se commouent, quae modum excedunt, quae pugnant inter se, eae non in blandis sunt naturae conciliationibus primis habendae, sed cupiditatibus aggregandae turbulentis⁵⁸⁾. Afferit quoque, le-

51) D. Carol. Frid. Hommelii propositum de nouo systemate Iur. Nat. et Geogr. ex sententia veterum ICtorum Lips. 1747. p. 167

52) Hommelius in proposito p. 135. seqq.

53) Hommelius c. l. p. 137. seqq.

54) Hommelius c. l. p. 140

55) Hommel. c. l. p. 146

56) B. Io. Christ. Claprothi Sammlung Juristisch-Philosophisch- und Critischer Abhandlungen p. 405. seqq.

57) Claprothi Grundriß des Rechts der Natur, Goett. 1749. 8

58) eiusd. Rechts der Natur §. 61. p. 37

ges naturales sine idea legislatoris diuini et cognosci posse, et vim habere suam ⁵⁹⁾: quod propterea ipsi assentiri dubito, quod in multis actionibus, sublata DEI vindicis cogitatione, obligatio tolleretur omnis. Facile tum aliquis, oboli lucrandi causa, alium, quin patrem, se interficere posse putaret, cum clam id hominibus omnibus se facturum sciret. Inest, fateor, hominibus propensio colendorum parentum, sed illae sui conseruandi, vel honoris tuendi, appetitiones reliquis sunt fortiores, et nisi saepe Numinis diuini timor obstaret, reliquas propensiones, commodum vel non repraesentantes, vel impediens, frangerent delerentque. Neque moralitatis, obligationisque vincula recte adstringit: neque rationi debitas partes, quae interpretis modo sunt, et leges naturales ad actiones hominum accommodantis, imponit. Reliqua iam taceo, fortassis monenda

XV

H A E C forte mecum reputans, cum nuper in aliqua prolusione, ad commendanda initia noui muneris a me conscribenda, occupatus essem, consilium, quod prius intenderam, repudiaui, atque aliquid de his ipsis naturae primis coepi disputare. Primum animus erat, antiquiorem cum recentiore comparare politiam: sed inter commendandum facile sensi, rem non prolusionem, sed volumen, postulare. Tum aequalitatem naturalem inter homines, in quo naturalia erga nos aliosque iura innixa cohaerent, veteribus assertum ibam: quibus omnibus rei, tam necessariae, ignorationem affingit Barbeyracius, vir alioqui non ineruditus ⁶⁰⁾. Atque huius non apud Vlpianum modo, aliosque veteres Ictos, sed quoque apud Cicero- nem, Plutarchum, Platonem, alios, clarissima testimonia inueni, vt Gallum illum satis non potuerim mirari. Quod vero dubius animi essem in locis quibusdam, de manibus rem deposui, atque hac in re potius, temporibus nostris consentanea magis, elaborandum duxi

C

XVI

59) *ibid.* p. 41-47
60) *vid. Ill. Buderi Methodus Studiorum*

Iuris, cui inserta Babeyracii oratio, p. 197

EXPERIENTIA docemur, cum animus plane tranquillus et liber est a cupiditatibus, imperio rationis in animi commotiones confirmato, tum in animo nostro nihilominus remanere abditas propensiones, sed placidas eas et constantes, naturae nostrae vehementer aptas, quas nulla temporum hominumque varietas, nulli fortunae casus, nullus conuictus vitaeque vsus, delere penitus possint. Eiusmodi sunt, vt vno atque altero vtat exemplo, desiderium sui conseruandi, quod miserimus quisque etiam tum sentit, cum omni spe melioris fortunae caret: sensus humanitatis et misericordiae, quo in aliis, ignotis quoque, casus humanarum miseriarum grauiter accipimus. Nam vnusquisque, vitiis non obrutus, et obtemperans naturae, nihil humani a se alienum putat: quod, cum humanissimus Chremes Terentianus in scena diceret, plausus ab vniuersis fertur datus, haud dubie, quia Romanorum quisque eandem humanitatis propensionem in se sentiret, voluptate insigni persusus. Hae enim animi appetitiones non tranquillae modo sunt, sed, excitatae subito, re obiecta, animum quoque humanissimo voluptatis liquidae sensu complent. Sunt porro rationatione nostra anteriores. Neque a libera proficiscuntur voluntate, vel ratione, sed has tempore antecedunt. Hoc puerorum atque infantum declaratur exemplo, in quibus natura et sui conseruatricis, et liberalis, et aliis libenter commodans, et audissima cognitionis, se sponte prodit. Propensiones has venerabundi in se inuentur, quibus sui cognitio volupe est: in iis naturae vocem audiunt, leges haud obscure scriptas, ipsaque virtutum, vt eleganter Cicero loquitur, elementa et femina admirantur. Cupiditates contra et perturbationes longius ab earum, et ipsius naturae, simplicitate recedunt, euagantur, et multum trahunt vitii: vt adeo in illis primis naturae, integre incorrupteque iudicantis, motibus habendae non sint

SED age, quae fufe adeo, et libere, disputauimus, ea iam articulatim, et distincte, atque non tam veteribus, quam ipsi veritati consentanea ratione, dicamus. *Prima naturae*, τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν, sunt in mentibus nostris innatae vel *propensiones naturales*, ὀρεσσι*) , siue prima naturae desideria, quibus ad nos aliosque conseruandos, et felices reddendos, impellimur⁶¹⁾, vel *notiones communes*, κοινὰ ἔννοιαι, quae notitiae ex propensionibus illis oriuntur, et modo auditaе, nulla comprobatione adiecta, conceduntur⁶²⁾. Cicero saepe horum primorum naturae facit mentionem⁶³⁾. Sigillatim propensiones naturales iam vocat desideria naturae⁶⁴⁾, emendans Epicuri diuisionem cupiditatum: appellet haec, inquit, desideria naturae, cupiditatis nomen seruet alio, vt cum de auaritia, de intemperantia, dicat. Iam nuncupat primas naturae vel conciliationes, vel institutiones, vel constitutiones⁶⁵⁾: iam femina uirtutum a natura data⁶⁶⁾: iam principia naturae, uel naturalia⁶⁷⁾: iam primos appetendi coeptus⁶⁸⁾: iam primos appetitus naturae: inui-

C 2

tamenta

*) ὀρεσσι est sine interdum cupiditates, rariem quoque appetitiones naturales dicuntur, Cic. Fin. IIII. C. 14. p. 210. L. V. C. 6. p. 235

61) Cicero de Fin. L. V. C. 7. p. 235. 236. cum docuisset, voluptatis alios primum appetitum purare, alios doloris vacuitatem, rariem ex Socraticorum et Peripateticorum sententia, ab his alii, inquit, quae prima secundum naturam nominant, proficiscuntur: in quibus numerant incolementem, conseruationemque omnium partium, ualitudinem, sensus integros, doloris vacuitatem, vires, pulchritudinem, ceteraque generis eiusdem: quorum similia sunt prima in animis, quasi uirtutum igniculi, et femina. Haec prima vel Initia naturae explicat deinde Cicero c. l. C. 9-29. p. 238-264. L. IIII. C. 2. p. 196. seqq. et C. 7. p. 201. seqq. alijf que in lo. is

62) Pluribus de his Cicero de Legib. L. I. C. 9. p. 744 et cum de Fin. L. I. C. 10. p. 99.

dicat, hanc quasi naturalem atque instam in animis nostris inesse notionem, vt alterum esse appetendum, alterum aspernandum, sentiamus, haud dubie significat cum multis ueteribus, notiones communes a propensionibus primis ortum trahere: quod vel in principis arithmericis, et geometricis, nobis conuatis, intelligitur, quae manifesto ab amore ordinis, nobis inuito, proficiscuntur

63) Cicero de Fin. L. II. C. 11. p. 130. L. III. C. 5. p. 171. C. 9. p. 176. in primis L. IIII. C. 15. p. 211. rel.

64) Cic. de Fin. L. II. C. 9. p. 127. Studia naturae Fin. L. IIII. C. 11. p. 178

65) Cic. ibid. L. III. C. 6. p. 173. ex Socraticorum mente ibid. IIII. C. 13. p. 208. tr. C. 6. 7. p. 201

66) Cic. ibid. L. IIII. C. 7. p. 202.

67) Cic. Fin. L. III. C. 6. p. 172. C. 7. ibid. L. V. C. 7. p. 236

68) ibid. L. IIII. C. 15. p. 211

tamenta naturae: primas appetitiones naturales: initia naturae vel apta et accommodata naturae⁶⁹⁾. Notiones communes ipsi sunt inchoatae a natura intelligentiae, vel quas natura in nobis enudauisset, vt scientiae essent fundamenta⁷⁰⁾. Cum a primis naturae desiderii intelligentiae communes proficiscantur, saepe inter se permutantur ab antiquis, atque vno nomine vel principiorum, vel initiorum, vel primorum naturae, comprehenduntur. Sed tacitus hic pugnam veterum, de primis naturae, praeterire non possum. Nobilissimus quisque, et florentissimus, his utebatur, vt totius quaestionis de finibus bonorum et malorum fons esset, teste Cicerone, in quo essent prima inuitamenta naturae⁷¹⁾. Aristippus atque Epicurus solam voluptatem sequendam, Hieronymus solam vacuitatem doloris, Academici et Peripatetici, omnibus primis a natura datis fruendum esse, virtute adhibita, dicebant⁷²⁾. Secuti sunt Stoici, qui, obscuritate verborum et sententiarum adhibita, vt aliquid noui protulisse viderentur, consulto omnia turbarunt⁷³⁾. Auspiciam quidem capiebant in doctrina morali a primis naturae, sed communibus nobis cum animantibus, atque positis in sola sui conseruatione: quod vel abunde Gellius testatur⁷⁴⁾. Sed progressi ea repudiabant, solam

69) Cic. Fin. L. V. C. 6. 7. p. 235-238. L. IIII. C. 10. p. 205. et C. 17. p. 213. L. II. C. 12. p. 231. L. III. C. 6. p. 172. seq.

70) Cic. de Leg. L. 9. p. 744. Guil. Canterus in L. I. Lect. 4. mauius inchoauit, sed enudauit melius, hoc est, explicauit. Conf. de Leg. L. I. C. 16. p. 750. et C. 22. p. 756.

71) Cic. de Fin. L. V. C. 6. p. 235. Huc referenda Aristotelis *Φυσικὴ ἀγορῆ*, qua a natura nobis propensiones tribuantur, vt a primo statim ortu quodammodo iusti, temperantes, pudici, et fortes simus, vid. ad Nicomach. L. VI. C. 13. p. 306. ed. Camerar. in 4. *Multa haec in rem ex eodem, et ex Platone, congerere possem*

72) Cic. de Fin. L. II. C. 11. p. 130

73) Grauius in Stoicos hac de causa inuehitur Cicero de Fin. L. IIII toto

74) Gellius in Noctibus Atticis L. XII. C. 5. p. 556. ed. Gronou. inducit Taurum philosophum de dolore, et gemitu, Stoici aegrotantis, ad Stoicorum mentem, ita exponentem: Natura omnium rerum, quae nos genuit, induit nobis inoleuitque in ipsis statim principiis, quibus nati sumus, amorem nostri et caritatem, ita prorsus, vt nihil quicquam esset carius pensusque nobis, quam nosmetipsi. Atque hoc esse fundamentum rata est conseruandae hominum perpetuitatis, si vnusquisque nostrum, simul atque editus in lucem foret, harum prius rerum sensum affectionemque caperet, quae a veteribus philosophis τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν appellata sunt: vt omnibus scilicet corporis commodis gauderet, ab incommodis omnibus abhorreret, rel. Chrysippus, Stoicus.

lam inculcantes honestatem, nulla habita corporis ratione ⁷⁵⁾. His primum Carneades fortissime occurrit, aduersusque eos felicissime scitum est tuitus suum, fruire naturae primis bonis, aut omnibus, aut maximis: sed adeo, vt ab iis fere fecerneret virtutis studium, siue honestatem ⁷⁶⁾. Tandem Cicero, vt breuior sim, controuersiam hanc ad veterum mentem sedauit. Nimirum prima corporis spectanda esse, sed praecipue animorum, in quibus semina sint virtutum, quae per se in paruis sine doctrina moueantur. Haec prima esse elementa naturae: his auctis, virtutis quasi carmen (siue virtutum concentum) effici. Ita enim nos natos et factos esse, vt et agendi aliquid, et diligendi alios, et liberalitatis et referendae gratiae principia in nobis contineremus, atque ad scientiam, prudentiam, fortitudinemque aptos animos haberemus ⁷⁷⁾.

XVIII

Ab his naturae primis diuersa sunt, quae *Θεία μοίρα* contingere ab antiquis dicuntur, et quibus apti probeque affecti sumus ad litterarum studia, ad belli pacisque artes, ad imperatorias virtutes. Haec Socrates, cum apud Xenophontem, tum apud Aeschinem,

C 3

ger-

stoicus, apud Lucianum de Vitarum auctione p. 384. ed. Graeuii T. I. interrogatus, quid, ad virtutis fastigium delatus, facturus esset, respondet: περί τα πρώτα κατὰ φύσιν καταγοιτσομαι λέγω δε πλεον, υγείαν, καί τα τοιαύτα. In his, quae prima secundum naturam sunt, verlabor, dico, diuitias, sanitatem, et similia.

⁷⁵⁾ Stoicorum rationem explicat Cicero ex Catonis persona de Fin. L. III. imprim. C. 3-6

⁷⁶⁾ Ciceron. Tuscul. qu. L. V. C. 30. p. 452. coll. C. 7. p. 236. seq.

⁷⁷⁾ Cic. de Fin. L. IIII. C. 15. p. 211. cum monuisset, primos hominis quasi coeptus appetendi fuisse, vt se conseruaret in ea natura, in qua ortus esset, tum, nondum autem satis exploratum erat, inquit, quod maxime natura vellet. Explanetur igitur,

quid ergo aliud intelligetur, nisi vt ne qua pars animae negligatur? Proinde Stoicis exprobrat, quod, cum vellent naturae conuenienter viuere, a natura discederent, cumque ex vniuersa appetitione rerum virtutis palchritudinem aspexissent, omnia proicerent, rel. Inprimis rem, in contextu a me allatam, explicat uberius de Fin. L. V. C. 15. p. 246. Proinde prima naturae non vniuersi veteres, sed soli Stoici, pro corporis modo bonis habent: quod et magnus ceteroquin Grotius de Iure B. et P. L. I. C. II. §. I. ignorasse videtur, et Boeclerus, qui ineptum, iudice Cocceio ad Grotium c. l. p. 129 m) librum de primis naturae, nimirum ad Stoicorum scita, conscripsit. Neque Dauisus ipse ad Tuscul. qu. Ciceronis L. V. C. 30. p. 365. primorum horum notionem exhaurit

germanum discipulum suum, significat ⁷⁸⁾, cum docet, egregium virtute virum neque a natura, neque ab institutione, proficisci, sed θεῶν τι κτήμα esse. Huc Aristotelis spectat ἐνφύσει, siue praeclara indoles, qua alter ab altero differt ⁷⁹⁾: spectant habilitates, quae etsi suapte natura ingenerantur, tamen in aliis aliae sunt ⁸⁰⁾: inclinationes procliuitateque, saepius in malis positae. Remouendae tamen praecipue sunt a primis naturae animorum commotiones, cum animus vehementiori, aut voluptate, aut aegritudine, affectus, vel ad bona vera fertur, vel ad opinata. Huius generis cupiditates, illius appetitiones, dicuntur. Vtrumque genus nascitur ex primis propensionibus tum, cum vel impedita nobis, vel inopinata consequendi boni ratio offertur, vel rationi non obtemperamus. Proinde neque omnes perturbationes sunt voluntariae, vti tamen Stoici volunt, neque omnes naturales, quae reliquorum sententia erat antiquiorum. Tandem a Poiretti et Quaquerorum, quos dicunt, lumine interno diuersa esse, nihil opus est vt pluribus addam

XVIII

NOTIONIBVS constitutis, consequens est, vt viam et rationem explicemus, qua inuestigari naturales propensiones, siue prima naturae proprie dicta, ab aliisque mentis affectionibus internosci, possint. Primum omnium autem hi sensus naturales sint omnibus hominibus communes, sint infixi in ipsa natura, comprehensi suis cuiusque sensibus, nullam habeant dubitationem. In quo tamen diiudicando multae cautiones adhibendae sunt, ne consuetudine decipiamur, naturae corruptrice: quae saepe igniculos, insitos in mente, si non extinguit, obscurat tamen, alteramque quodammodo efficit naturam. Saepe populi totius conspirans et conflatus consensus non attendendus: nisi forte ad furandum, et latrocinandum, natos

78) Xenophon. ὑπόμν. L. IIII. C. I. 2. Aeschini Dialogi p. 20. edit Clerici. cf. Maximii Tyrrii diss. 17. et 32. et quae Clericus in Sylua philof. p. 166. ad Aeschinē habet, qui

unum genus Primorum naturae recte explicat, alterum non item

79) Aristotel. ad Nicomach. L. III. C. 7. p. 133

80) Cic. de Fin. L. V. C. 13, p. 243

tos homines putare velis. Idcirco numquam cogitationem hanc deponere debemus, in hominum vel natura, vel essentia ⁸¹⁾, nil nisi salutare, singulis, atque vniuersis, innatum a DEO esse, contrariumque huic pro insito non habendum ⁸²⁾, sed vel a prima labe, vel a consuetudine, profectum esse

XX

OMNIVRSVS haec appetitiones ipsa ratiocinatione nostra, siue rationis, proprie dictae, vsu, sint anteriores, vt earum vestigia, non leuiter pressa, in puerorum aetatula appareant. Proinde veteres, haec dum tractant, ad infantum naturam confugiunt, in primis Cicero, qui, versatis superiorum philosophorum omnium monimentis moralibus: Omnes veteres philosophi, inquit, maxime nostri, ad incunabula accedunt, quod in pueritia facillime se arbitrentur naturae voluntatem posse agnoscere ⁸³⁾. Magnae quidem in infantibus sunt varietates, multae in vitia impulsiones, aliaeque procliuitates, quas ἐνεμπρωσίας vocant. Harum causas illi a corporum atque aeris constitutione, nos quoque a prima repetimus generis humani labe. Sed eiusmodi motus in infantibus, debita cura, sed neglecta plurimum, susceptis educatisque, minus ac minus conspiciuntur, et non tam vitiositatis sunt, quam imbecillitatis humanae, testes. Elucens nihilofecius in iis multae atque amabiles propensiones, consentanea naturae studia, atque igniculi paruuli virtutum. Praeclare Cicero, sunt ingeniis nostris, inquit, semina innata virtutum, quae si adolescere liceret, ipsa nos ad beatam vitam natura perduceret. Nunc autem simul atque editi in lucem, et suscepti sumus,

81) Qui subtilius de natura disputare in-
teperum sequiore aetate, naturam ab essentia
seuungunt. Cicero nunquam in libris res-
dus essentiae voce vtiur, semper pro ea na-
turam ponens: exiit tamen, si Senecae ep.
58 fides habenda, in omis. Deinceps lites,
in sacra potissimum ciuitate suborae, disci-
men intulerunt. Hac in quaestione Iuris Na-
turalis natura idem atque essentia valer,

cum Ius Naturae ab hominis essentia re-
peratur

82) Turpiter se dedit quondam Mattheus
Flacius, Illyricus, qui originis, quod di-
cunt, peccatum hominis essentiam vel substan-
tiam constituere putabat

83) Cic. de Em. L. V. C. 20. p. 252. conf.
Lib. I. C. 9. p. 99. Lib. III. C. 5. p. 171. L.
V. C. 15. p. 246. seqq.

sumus, in omni continuo prauitate, et in summa opinionum peruersitate versamur, vt paene cum lacte nutricis errorem suxisse videamur. Hactenus Cicero ⁸⁴⁾. Sunt infinita veterum hanc in sententiam dicta, quae pluribus iam commemorare, non est necessarium

XXI

PORRO omnibus hominibus sint in promptu, vt de iis admoniti, eosdem facile in se sentiant. Multum enim, inquit rursus Cicero ex Torquati persona, interest inter argumentum conclusio- nemque rationis, et inter mediocrem animaduersionem, atque admonitionem: altera occulta quaedam, et quasi inuoluta, aperiri: altera prompta et aperta iudicari. Haec Cicero ⁸⁵⁾. Debet porro libero tempore, cum soluta nobis est desiderandi eligendique optio, neque animus aut spe, aut metu, aut consuetudine, aut legibus impellitur, harum propensionum inuestigatio suscipi, et diiudicatio. Tum sepius non dubius harum naturae conciliationum cum suauitate nos mouet: tum cogitatione in eam defixi, nos voluptate per- fusos putamus

XXII

IN primis horum naturae principiorum admirabilem concen- tum esse, cogitemus: quod natura, vna in re versans, secum pug- nare non possit. Nimirum differunt quidem tum rei obiectae ra- tione, tum modo: omnia tamen ad nostram felicitatem ita conspi- rant, vt vel contineant vel augeant eandem, etiamsi ex solo con- seruandi tui desiderio nequeas explicare. Studium hoc nostrum modo plus, tum autem minus iuuant. Plurimum securitatis appe- titus prodest: parum, et nihil saepe, misericordiae sensus, quo mi- seris bene cupimus, et nihilominus mirifice nobis placemus. Tan- ta vis est humanitatis, etiam commodo proposito nullo. Proinde omnes,

84) Cic. *Tuse. qu.* L. III. C. 1. p. 351.
cf. *de Leg.* L. I. C. 17. p. 751

85) Cic. *Fin.* L. I. C. 9. p. 99

omnes, a natura datae, appetitiones ad vnius rationem, tamquam ad obruffam, exigi, nihil est necesse. Antiquiores, et recentiores, hoc cum facerent, honestatem ab vtilitate, voluptatem a germana seiunxerunt virtute: Epicureis solam voluptatem, Stoicis contra solam vrgentibus honestatem ⁸⁶⁾

XXIII

HAC via et ratione non difficiles sunt inuentu naturae institutiones: Epicurus, et multi nostra aetate, omnia ad sensum grati atque ingrati, qui vel voluptatem pariat, vel dolorem, referunt: qui, etiamsi humanae naturae inest, tamen non sua, sed longe aliarum rerum, causa innatus est putandus. Ad altiora quaedam, exclamat Cicero, et magnificentiora nati sumus ⁸⁷⁾. In his inuestigandis veteres philosophi, Socratici, Academici, Peripatetici, Stoici, graeci et romani, ingenium fere consumserunt suum ⁸⁸⁾. In his tamen mihi Cicero principatum tenere videtur, qui pluribus in locis, magna ingenii vi, et verborum delectu, de iis exponit. Haec dum inter legendum mente agitamus, admiratio nos tenet diuitiarum a natura, vel potius naturae domino, in nobis reconditarum, sed tristis simul subit cogitatio amissarum in prolapsione: quarum iacturam profani cum ignorarent, deplorare non potuerunt. Nihilofecius animis tot inscriptae supersunt quasi voluntatis diuinae significationes ⁸⁹⁾, vt monitores, atque auctores officiorum, et iuris naturalis fontes, praesertim recte vtentibus, quin profanorum ipsorum iudices, esse possint. Harum non omni ex parte absolutam, quod fieri non potest, et nimis longum foret, sed adumbratam dabo rationem

D

XXIII

86) Cic. de Leg. L. I. C. 14. p. 749

87) Cic. Fin. L. II. C. 34. p. 159

88) Propterea Cicero ea iam ex Socraticorum, iam ex Platonicorum, iam ex Peripatet-

ticorum mente explicat, de Fin. L. III. C. 2. p. 196 seqq. C. 7. p. 201. seqq. L. V. C. 9. p. 238 seqq.

89) Idem putat magnus Vin Cocceius ad Grovium p. 17. T. I.

HABD dubie inter omnes constat, primam naturae commendationem, et quasi vocem, esse, *nos vt conseruemus, et nostrum statum*. Eius rei enim propensionem non tantum communem cum omnibus habemus animantibus, sed imaginem quoque in paruis, tamquam in speculis, videmus, qui salutaria sibi appetunt, aspernantur contraria. Neque natura, vel potius naturae dominus, a quibus nihil frustra efficitur, nos ad interitum condidisse, sed ad vitam quam longissime producendam, putandus est. Hinc veterum disciplinarum consentiens vox celebratur in primis, naturam esse conseruatricem sui. In quo hoc breuior nostra, quo illarum abundantior, disputatio est ⁹⁰⁾. Proxime et secundum tuitionem nostri nobis innatus est *cognitionis, et veri, amor*: cuius tanta vis vsu cognoscitur, vt ad res considerandas hominum natura, saepius nulla vtilitate inuitata, rapiatur. Hanc in pueris intelligit Cicero ⁹¹⁾, hos delectari scit rebus nouis, etiamsi eorum nihil intersit, ne verberibus quidem a contemplandis rebus deterreri. Admiratione autem afficitur, cum videt, vt pulsi requirant, vt aliquid scire se gaudeant, vt aliis narrare gestiant, vt pompa, ludis, atque eiusmodi spectaculis teneantur, ob eamque rem, vel famem, vel sitim perferant ⁹²⁾. Commemorantur ab eo Vlysses, Archimedes, Aristoxenus, Archimedes, Pythagoras, alii, qui prae ingenuorum studiorum delectatione, nec valetudinis, nec rei familiaris, nec salutis, habuissent rationem. In re non dubia vtitur testibus non necessariis. Commotae, non sedatae, naturae sunt documenta: nam integra nos pueros ad iucundarum modo, iuuenes et viros ad salutarium quoque rerum cognitionem ducit

⁹⁰⁾ Cicero locis iam adductis, atque de Offic. L. I. C. 4. Praetereo alias propensiones, cibi potusque desiderium, somni, quiescis, corporis mouendi, securitatis studia naturalia, vel vixore quae omnia sub conseruatione sui, tamquam formae, subiecta sint: vt adeo Clapronibus securitatis desiderium, seiunctum a con-

seruandi studio, constituere non debuisset, Iur. Nat. p. 71. seqq.

⁹¹⁾ Cic. Fin. L. III. C. 17. p. 171

⁹²⁾ Cic. Fin. L. V. C. 18. p. 249 C. 15. p. 247

CVM amore cognitionis arcte nexus est *sensus pulchritudinis, iucunditatis, atque ordinis*, qui, etsi in conuenientia partium ponatur, soliusque rationis, doctrina subactae, munus videatur, tamen, natura duce, neque agrestis Corydon Virgilianus tam ruris plenus est ⁹³⁾, neque infantes tam rudes, vt pulchro non commoueantur. Hi enim quam exsiliunt gaudio ad florum conspectum, ad fidium tibi-
 arumque concentum, ad auium cantus. Hinc recte Cicero non parua vim dicit naturae, quod homo, quid ordo sit, quid deceat in factis dictisque, quid pulchritudo, cognoscat ⁹⁴⁾. Rursus abditum in nobis est *semper aliquid agendi, et otiositas, studium*, quod neminem mortalium in otio perpetuo vitam transigere sinit. Omnes mente aliquid semper agimus, curamus, molimur, et rebus a nobis confectis, laetamur. Vel inertissimi homines tamen animo et corpore mouentur, quaerunt quempiam ludum, aut tempus sermonibus, circulis, aut sessiunculis terunt. Pueri quoque conuiescere non possunt. Lusionibus, saepe laboriosis, sponte vacant: eaque cupiditas semper agendi aliquid vna cum aetatibus adolescit, vt rursus elegans cum paruulorum, tum adultorum, spectator, Cicero, animaduertit ⁹⁵⁾

XXVI

Atque haec fere sunt, quae natura in nobis propter officia erga nos inchoauit, vt ea ratione et vsu absoluamus, et perficiamus ⁹⁶⁾. Prima propensio potissimum ad corpus tuendum, altera ad intellectum acuendum, data est. Pulchritudinis, iucunditatis, ordinisque desideria primario excitant sensus externos: sed ratio haec ab oculis sensibusque ad animum transferens, pulchritudinem, ordinemque, etiam

93) vid. elegantissime de pulchritudinis sensu exponentem, Generosiss. atque incomparab. Oratorem nostrum de Berger in libro commentario, de Naturali Pulchritudine Orationis p. I. seqq.

94) Cic. Offic. L. I. C. 4. seqq.

95) Cic. Fin. L. V. C. 15. p. 247. C. 20. p. 252 cf. L. III. C. 5. p. 171

96) Quod idem inculcat Cic. Fin. III. C. 13. p. 209.

etiam in factis consiliisque seruandum, docet 97). Propensio denique semper agendi nos occupatos tenet, atque omnes animi corporisque facultates, et ipsum statum nostrum meliorem reddit. Reliquae appetitiones, etsi quoque multum ad felicitatem conferunt nostram, tamen proprie in rebus, magis ad alios spectantibus, versantur

XXVII

HAE potissimum sunt, primum, *generis nostri propagandi appetitio, et mirus in procreatos amor*, nobis rursus cum omnibus animalibus communis, quorum in foetu, et in educatione, laborem cum cernit Cicero, naturae ipsius vocem audit 98). Sed hic ipse labor in hominibus maior, et cura sobolis aetatem durans, reperitur. Vel in recens natos quod studium parentum apparet? Illi enim, etsi ab omnibus rebus nudi, quibus amabiles essent, in lucem edantur, tamen incredibiliter amantur. Idcirco putant veteres, ab hoc initio profectam communem generis humani societatem. Et profecto vis eius mediocris non est. Sed natura, hominum vniendorum blanda conciliatrix, praeterea nobis insequit *societatis amorem*, quo homo ab homine non alienus est, solitariam fugit vitam, et coetibus aliorum interesse cupit. Ciuile hoc, πολιτικόν, nobis a primo ortu obuersatur, puerique, cum soli sunt, clamores tollunt, libenter se cum aequalibus congregant, ludunt, decertant, victores gloriantur, victi animos demittunt, et rursus quaerunt eosdem coetus, et prae his splendidam etiam domesticam suppellectilem spernuunt. In natura abditam hanc appetitionem Socrates, et Aristoteles, primi, sermone, et scriptis, eruerunt: sed quam illi inchoatam reliquerant, Pufendorfius, alique nostra aetate excellentissimi Viri, absoluerunt conati sunt 99)

XXVIII

TERTIVS, itidemque cum hoc arctissime copulatus, est *humani-*

97) Cic. *Offic. L. I. C. 4*

98) Cic. *Fin. L. III. C. 19. p. 188.*

99) *Merentur tamen monita summi Viri*

Cocceii de corruptela huius socialitatis, a Pufendorffio alisque admissa, attendi, in Comm. ad Grotium T. I. p. 16. seqq.

manitatis sensus, quo nescio an vllus magis ornet, et laudabilem reddat, naturam nostram. Hoc vel aegritudinem ex miseria alterius, iniuria oppressi, capimus, vel remissi sumus et dissoluti in acerbissima iniuria, vel aequos, placabiles, mansuetos, lenes, mites, faciles, liberales nos vniuersis praebemus: quae notiones omnes a veteribus humanitati subiiciuntur. Vt adeo sub se misericordiam, mansuetudinem, placabilitatem, aequitatem, lenitudinem, facilitatem, liberalitatem subiunctas habeat. Nam licet haec singulis innata saepe non videantur, quod ea plurimum, vel parentum, vel consuetudinis, vel sua obscurant culpa: tamen humani quiddam omnibus a natura datum est. Vterer infantum exemplo, nisi eorum, incorruptorum praesertim, significationes, exempli gratia, liberalitatis, misericordiae, facilitatis, vel prouerbio sint notae. *) *Tandem igniculos honoris laudisque* in nobis sentimus. Non nobis tantum placere cupimus, sed aliorum quoque vel expectamus iudicia, vel veremur. Omnes laudis gloriaeque studio trahimur. In quo, dici non potest, quanto vinculo natura genus constrinxerit humanum. Hic appetitus egregios parit rerum publicarum rectores: hic magnos elatosque reddit animos, bonorum, et vitae saepius, in abiectis subleuandis, patriaque tuenda, negligentes: hic artium et studiorum, quibus praeparantur vitae praesidia, mater est. In magnis ille non tantum, ortu et munere claris, sed in pueris quoque cernitur, ambitione nondum infectis. Quod si ipsi nos demittere dubitamus ad coetus eorum, audiamus Ciceronem, qui se in horum circulos, et familiaritates, quam lubentissime saepe insinuauit. Hic, quanta horum studia decertantium sunt! inquit, quanta ipsa certamina! vt illi efferuntur laetitia, cum vicerint! vt pudet victos! vt se accusari nolunt! quam cupiunt laudari! quos illi labores non perferunt, vt aequalium principes sint. Haec Cicero paruulorum admirator ¹⁰⁰⁾. His principiis, et quasi naturae elementis, ad alios colendos, atque amandos, inuitamur

*) *Humanitate porro comprehenduntur grati animi significatio, amicitiae studium, alia*

¹⁰⁰⁾ Cic. *Fin. L. V. C. 22. p. 254 seq. cf. L. V. C. 15. p. 247*

SUPEREST *Naturae dominus*, qui sui excellentissimam notitiam in mentibus hominum quondam non inchoauerat modo, sed perfecerat quoque. At vero huic, prolapsione admissa, quot tenebrae obductae sunt. Epicurus notitias DEI innatas, et fere semper inde ab vtero materno nobis praesentes, putat, et veterum multi. Nos supra ostendimus, omnes notiones communes ex propensionibus naturalibus, siue primis naturae, ortum trahere, et per has nobis proprie connatas esse. Atque hae appetitiones, coniuncto studio, nos ad Rectorem naturae et conditorem ducunt. *Conseruatio nostri* erigit nos, circumspectos, timidos reddit, cum, experientia duce, cognoscimus, in nobis conseruandis saepissime neque nostra sufficere, neque aliorum omnium, studia: sed plurimas partes sibi fortunam, multas aërem, coelum, tempestates, vindicare. Haec *cognitionis studium* attentius contemplant, facile legit potentiae et sapientiae infinitae vestigia, nec quiescit inuestigando, donec inuenerit, qui difficilis inuentu non est, naturae conditorem. Tum *pulchritudinis sensus* in eum nos rapit considerandum porro, atque incredibili mentis commotione admirandum: *grati vero animi propensio* in colendum eum. Vno verbo: si vel maxime post labem primam notitia DEI cuiusque statim ab ortu suo non obuersetur, tamen quisque eius comparandae habet admirabilem facilitatem: vt in notionibus communibus recte habeatur ¹⁰¹. Huc spectat *Immortalitatis appetitus*, cuius pleni sunt veterum libri, et quem parum abest, quin in primis naturae quodam modo ponam: nisi forte a maioribus, atque ipsis patriarchis, quasi per manus traditam putes, cuius rei tamen de multis gentibus confirmantur

101 Cl. Io. Nelander, *Iur. Nat. et Mor. P. P.* in academia Gorbhorum Carolina, in *diff. de Notitia legum natural. insita, quam 1744 conscripsit*, comprobare voluit, sensum dependentiae a DEO, quam dicitur, instructibus ipsis naturalibus aggregandum esse, sed illud parum vincit: quod eius in infantibus, eodem, quo reliquarum propensionum, modo vestigium non est. At vero pueri, rationis usu aucti, atque

admoniti modo, DEVM et agnoscunt, et credunt, et venerantur, vt adeo recte a Theologis in Notionibus communibus numeretur, quae nobis quoque innatae sunt. Hinc eleganter B. Io. Francisc. Buddeus in *instit. theol. dogmat. p. 193. seqq.* inter actum ipsum, et potentiam propinquam, eum facilitate atque inclinatione coniungentem, distinguit.

firmandae admodum impedita ratio esset. Ante primam labem eius sensum in animis extitisse inter omnes constat. Sed post eam quoque residua eius pars non parua videtur. Omnes gentes, barbarae quoque, omnes philosophi, solis scepticis atque Epicureis, qui nullo hic numero sunt, exceptis, hanc constanter crediderunt, atque asseruerunt. Sed ratiocinatione ad hanc delati non videntur. Post tot infinita hominum studia, tot temporum decursus, tamen nullus repertus est, qui eam adcurate, inter veteres maxime, commonstraret. Omnes nihilominus eam credunt, etiam sacris germanis non initiati, omnes eam optant, neque sibi dulcem hanc opinionem demi sinunt: certo propemodum documento, eius nos anticipatum habere in animis quendam sensum. Sed haec iam pluribus disputare tempus non est

XXX

ERVNT tamen, qui admirentur, quid sit, quod in primis his naturae neque voluptatem posuerim, neque infinitorum studium, neque perfectionis, neque beate viuendi. Sed generales has appetitiones, fusas per omnes, consulto huc referuau. *Animi voluptatem* insignem cum in nobis conseruandis, tuendisque, tum in rebus cognoscendis, in pulchritudine, in actionibus nobis aptis, percipimus: quod idem de reliquis confirmandum. Prouidentissimus naturae Rector singulis propensionibus magnum addidit voluptatis sensum, vt, suau hoc et iucundo motu, hoc meliores promptioresque sint officiorum monitores. Atque sic nullo negotio tollitur veterum dubitatio, vtrum primis naturalibus voluptas insit, nec ne: ex qua se Cicero etiam non expedire potuit ¹⁰². *Infinitorum desiderium*, in animis oclusum, hanc habet vim, vt, quo plus opum et facultatum ad conseruandos nos habuerimus, quo plus cognitionis, rerum pulchrarum, operum confectorum, voluptatum, laudum, comparauerimus, hoc maiora in dies cupiamus: vt facile omnes propensiones in vitia trahat. Aptata tamen est haec progrediendi cupido ad studia hominum mouenda: et facillime, etiam me nihil monente, in pueris cognoscitur

XXXI

Idem constat de perfectionis desiderio, arcte infinitorum cupiditati iuncto. Itidem late per omnes patet animi affectiones primas. Etsi enim hae duces ad virtutem sunt, tamen non ipsas constituunt, sed earum quasi elementa habentur, teste Cicerone ¹⁰²⁾. Itaque nostrum est, ad haec principia longius progredi, et, iactis tam pulchre a natura fundamentis, ratione et sapientia excitare felicitatis aedificium. Proinde vt in solis naturae initiis ne subsistamus, sed his, tamquam principiis ad cursum officiorum virtutumque conficiendum, vtamur: omnibus reliquis propensionibus addita est appetitio perfectionis: quae demum, ratione vtentibus, praesto est, atque rationis, in qua versetur, quasi materies. Reliqua est beate viuendi cupiditas, qua omnes incensos dicit Cicero, quae euidetur pariat, animumque reddat liberum terrore, et cui soli proposita sit virtus ¹⁰⁴⁾: vt pulcherrimus adeo propensionum naturalium fructus habeatur. Tendit in vita ad beatitatem, quae tum existit, cum in bonis, nullo adiuncto malo, sumus.

XXXII

Haec potiora sunt naturae prima, quae cum antiquioribus legum, omnisque iuris, fontes dico. Atque sic ad arcem commentationis meae perueni: in qua tamen ornanda muniendaque veteres prope me deserunt. Dicunt, propensiones naturales iuris fundamenta esse, sed non comprobant. Nos ad iustitiam natos esse, neque opinione sed natura ius constitutum, iustos natura nos factos, contendunt. Cicero de Legibus disputans ex primis naturae ius naturale cogit, et quidem cum ex inchoatis in animo intelligentiis, tum ex appetitio-

¹⁰²⁾ Cic. Fin. L. II. C. II. p. 130

¹⁰³⁾ Cic. Fin. L. V. C. 21. p. 254. A perfectionis notione porissimum nostra aetate post Ill. Wolfium eleganti breuitate Ius naturae duxit summus Mathematicus, sed non minor Ictus, Vir excellentiss. et Fautor Collegae honoratiss. Io. Frid. Weidler in Instit. Iur.

Nat. Viremb. 1731. Conf. Glasii hist. Iur. Nat. p. 277. Eandem perfectionem deinceps secuti sunt Viri Celeberrimi, Ioach. Georg. Daries in Instit. Iurisprud. vniuers. p. 81. ed. 3. et Herm. Friedr. Kabrel, in dem Rechte der Natur 1746. p. 2. 37. seqq.

¹⁰⁴⁾ Cic. Fin. L. V. C. 29. p. 264. seqq.

titionibus ipsis ¹⁰⁵). Atqui si natura, inquit, confirmatum ius non erit, virtutes omnes tolluntur. Vbi enim liberalitas, vbi patriae caritas, vbi pietas, vbi aut bene merendi de altero, aut referendae gratiae voluntas poterit existere? Nam haec nascuntur ex eo, quod natura propensi sumus ad diligendos homines: quod fundamentum iuris est ¹⁰⁶). Eosdem antiquiores propensiones has virtutum principia nuncupare, memini supra me monere

XXXIII

CUM Ius naturae legum moralium sit comprehensio: lex vero, quae certum actionis genus, adiecta obligatione, vel iubeat vel vetet: in propensionibus, huic iuri asserendis, videndum est, quae ad eiusmodi legem requirantur. Primum autem, et recte, putatur, ut ab auctore lata sit, qui potestatem legum ferendarum habeat. Alterum, ut cum singulorum, tum vniuersorum, efficiat felicitatem. Tertium, ut promulgata sit, et ad communem usum in tabulis publicis inscripta. Postremum denique, ut necessitatem seruandi, vel ius cogendi adiunctum, habeat. Haec vniuersa in propensiones naturales conueniunt. Eas humanae naturae insculpsit naturae auctor, qui infinitum imperium proprie vereque in res creatas habet, nec frustra quiequam facit ¹⁰⁷). Felicitatis porro nostrae cum singulorum, tum omnium, auctores atque amplificatores, si, ratione adhibita, iis vtaris, esse possunt. Rursus promulgatae per naturam vel essentiam humanam sunt, tanta perspicuitate, ut facile eas in te sentias, et vel in pueris, velut in naturae speculis, vsurpare oculis possis

E

XXXIII

¹⁰⁵) Cic. de Legib. L. I. C. 10. p. 745
C. 12 p. 746 in primis L. I. C. 7-9

¹⁰⁶) Cic. de Legib. L. I. C. 15. p. 750

¹⁰⁷) Conspiciuntur sacrae litterae Rom. C. II. v. 15. τὸ ἔργον τῆ νόμου ἐστὶν ἰδ. quod lege iubetur, vel argumentum legis. Hoc dicitur inscriptum ἐν ταῖς καλῆταις hominum, sive in morali hominis natura. Καλῆταις tropice in sacris litteris cum Vet. tum Noui Testamenti fere semper, paucis exceptis, no-

rat vel cupiditates malas, vel propensiones naturales bonas, ut Matth. XII. v. 34. XX. 37. atque aliis quamplurimis in locis. Sed cum cupiditatum hic nulla vario habeatur, quod per se patet; consequens est, ut argumentum legis naturalis, in praeclara animi parte, qua propensiones commatae et bonae continentur, ipso recte apostolo Paulo, sit inscriptum. Pluribus hoc comprobare non patitur locus

CVM porro optimae leges vel pugnare interdum inter se, vel obscurae, videantur, atque adeo interpretatione egeant, in primis comparatione atque applicatione ad singula facta: illis *rationem*, ducem et comitem, addidit, quae vim potestatemque harum legum eruat, quae officia inde ducat, quae formam describat virtutum, atque ipsas actiones, quibus, vel rebus, vel hominibus, aptari debeant, figat. Paucae sunt leges naturae, et illae fere e superioribus propensionibus eiusmodi generales ¹⁰⁸⁾: *Se et statum suum conseruanto, rerum utilium sibi cognitionem comparanto, pulchritudinis atque ordinis obseruantissimi sunt, in otio inerti nemo vitam transigito, procreatos a se quisque sustentato, societatem coniunctionis humanae tuetor, humani nihil a se alienum putato, ad veram laudem et gloriam contendito, DEVM immortalem, felicitatis auctorem, colito.* Multa autem officia sunt ab his legibus, tamquam magnis fontibus, ducenda, siue actiones, legibus aptandae illis: *multaeque virtutes explicandae*, quarum ope ad seruandas leges, officiaque praestanda, idonei sumus. Atqui officia, legibus naturalibus consentanea, describere, et virtutes, officiorum effectrices, adumbrare, rationis humanae est. Sed haec omnia in prolusione coarctanda magis, quam dilatanda sunt

XXXV

HAEC propensionum naturalium, a nobis constituta, ratio vniuersum ius naturae tam obscurum multis, in lumine ponit. Iis rite explicatis, nemo facile de iure naturali, sit nec ne, dubitaturus est: quod acutissimus Homberg zu Vach, accerrimus alioqui iuris naturalis oppugnator, quoque vidit. Tum principii inuentio difficilis non est: vana quoque atque inanis omnis de eo acrior disceptatio ¹⁰⁹⁾. Quodsi omnes propensiones naturales, in naturae primis positaе, leges sunt naturae, perinde erit, siue nulla enun-

¹⁰⁸⁾ Generales dico, quod ex propensionibus quoque, quae sub explicatis a §. 24. ad 30. subsunt, multae leges figi possunt

¹⁰⁹⁾ Conf. Frid. Alexand. Künholdi oratio de Logomachis circa principium Iuris Nat. Lips. 1723

enuntiatione generali sumta, eas tradas, ¹¹⁰⁾ siue aliqua vtaris, exempli gratia ea, qua Peripatetici, et Academici, vsi dicuntur, virtute adhibita fruire primis a natura datis ¹¹¹⁾, vel Stoici, naturae conuenienter viue, vel recentiores, perfice te et statum tuum aliorumque, a qua, praesertim ad veterum mentem euoluta, Cicero ipse alienus non est ¹¹²⁾. Ex me si quis, principii amicus, quaereret, quod in Iure Naturali scitum fundamenti loco ponendum censerem, hoc darem: *ratione adbibita, sequere prima naturae*, siue naturales propensiones

XXXVI

EADEM prima naturae, quam multi errantem habent, vagam, vel impeditam, de praecipuis iuris naturalis partibus scientiam, eam stabilem, certam, atque explicatam efficiunt. De moralitate, internane an externa sit, dubitatur. Haec prima ostendunt, omnium actionum moralium fundamentum niti in ipsa hominis natura vel essentia, cui insculpta sint prima naturae. Neque DEVS, naturae auctor, proprie loquendo, contraria sancire, qua est sapientia et bonitate, vel voluit, vel potuit. Condere enim homines, et leges ad eorum interitum simul impurare, pugneret. Proinde obligatio ex interna actionum bonitate recte repetitur: licet haec vehementius confirmetur et muniatur cogitatione de DEO, legislatore omnipotenti: vt adeo duo vincula iuris naturalis habeamus, nostram felicitatem, et voluntatem DEI, eandem clarissima naturae voce iubentem. Multa porro de conscientia optima mentis, de imputatione, de dominio, de testamentis, de discrimine iuris naturae et gentium, de cultu diuino externo atque interno, quibus prima naturae non medio-crem accendunt lucem, nisi me mallet finibus continere prolusionis, ad-
dere possem

XXXVII

ATQVE adeo primis quodammodo lineis designaui corpus iuris naturalis, quod abhinc multis annis animo informare coepi. Cum enim iam ante sedecim annos, academicum orsus stadium, omnibus iuris innati doctoribus Lipsiae operam darem, vt mature, quem secuturus essem, constituerem: subito in tantam rerum pugnam coniectus sum, vt neque
exitum

110) Idem sentit Generosissimus atque incomparabilis ICtus noster Augustinus de Leyser in Meditat. ad Pandectas T. I. p. 25. scilicet non necessarium esse vnum Iuris Na-

turalis principium

111) Cic. Fin. L. II. C. II. p. 130

112) Cic. Fin. L. III. C. 13. p. 209. et L. V. C. 13. p. 244. seqq.

exitum viderem, et de hoc vniuerso fere desperarem iure. Alius societatis amorem tantopere vrgebat, vt alteri omnia, nihil nobis, deberi contenderet; sublatis erga alios officiis nostra vel imbecillitate vel senectute, optimum esse, si, vt decrepiti et non plausibiles amplius actores de scena, sic nos de vita, decederemus. Alius, assiduus huius derisor, amorem mutuuum, solum iuris vniuersi principium, ferebat. Alius conseruationem sui inculcans in huius gyrum vniuersas cogebat leges naturales. Erant quoque bene multi, qui ad Ill. Wolfii praeeptiones commentabantur: quorum alii, velut pedarii senatores, in summi viri sententiam ibant: alii, tamquam hoc negotii ipsis datum esset, eum confutabant. Quid? animi vehementer dubius, conuenio forte Illustrem virum Io. lac. Mascouium, et qui me male haberet, scrupulum demonstro. Ille, qua est admirabili cum humanitate tum doerina, me libenter audit, ad veteresque ablegat: hos reclusisse iuris vniuersi fontes, iniuria saepe a recentioribus neglectos. Tum inter legendum attentissima cura veteres Ciceronem praecipue, Platonem, aliosque, mihi de Primis naturae, iuris naturalis fundamentis, suborta primum cogitatio est, cui, propter aliud cum Lipsiae, tum Torgauiae, et plurimum Weissenfelsae, imperatum vitae genus, etsi parum temporis impertiri potuerim, tamen omnia fauere facile vidi. Saepe tum et antiquorum plurimorum consensu paene confiato sum delectatus, et admiratus recentiorum dissentum acerbum. Saepe optaui, vt, missis non necessariis libus, inchoatum egregie a veteribus ius institum, et, veluti Apellis Venerem Coam, imperfectum relictum, absoluere tentarent. Sed alias fortasse haec pluribus disputandi occasio erit, cum hanc prolusionem non displicuisse cognouero. Nunc ad rem ipsam, cuius causa omnis haec suscepta est commentatio, me confero. **POTENTISSIMI ENIM ET SAPIENTISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI, FRIDERICI AVGVSTI, POLONIARVM REGIS, ATQVE ELECTORIS SAXONICI LONGE CLEMENTISSIMI,** auctoritate publice suscipiendum est munus tradendorum moralium et ciuilium, quod, vt more maiorum fiat, oratione, *de litterarum humaniorum vsu in iure naturali* a. d. IIII. Calend. Nouembres, in auditorio maiori adibo: ad quam orationem beneuolentissime audiendam vt *Rector Academiae Magnificus, Patres Conscripsi, atque omnium ordinum ac dignitarum Fautores bonarum litterarum honoratissimi,* in primisque *Generosissimi et Nobilissimi Ciues nostri* conueniant, humanissime rogo. Scripsi a. d. VI. Calend. Nouembres, Aer. Vulg. c19 1900 L

01 A 6627

ULB Halle 3
003 090 558

Sb.

VD 17 VD 18

DE
IMIS NATVRAE
S NATVRAE
FONTIBVS

32

EXPONIT
AD

ATIONEM QVE
ERIS ADEVNDI CAVSSA
ADEMIA VITEMBERGENSI

VIII OCTOBRIS A. AER. VVL. CIO IOCC L
HABENDAM

HVMANISSIME INVITAT
NES GEORGIVS
WALThER

NSILIARIVS SAXONICVS
S NATVRAE ET GENTIVM PROF. PVBL
O CLEMENTISSIME CONSTITVTVS MO-
ET CIVILIVM PROFESSOR PVBLICVS
ORDINARIVS

VITEMBERGAE
EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS

